

Олександр СИТНИК
(Запоріжжя, Україна)
Олександр МИХАЙЛИК
(Київ, Україна)
Марія МЕГЕДЬ
(Київ, Україна)

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА СКЛАДОВА ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах сучасної російсько-української війни визначальним чинником постає мотиваційний аспект. Адже тільки усвідомлення необхідності захисту від окупантів своєї країни, нації, держави й, зрештою, власної родини призвело наприкінці лютого й березні 2022 року до масового підйому добровольців, які готові були протистояти агресору часто навіть без належної підготовки чи нормального озброєння й обмундирування. І, значною мірою, цей підйом був зумовлений національно-патріотичним вихованням частини населення України (насамперед – Галичини і в цьому був потужний історичний підтекст), поширенням націоналістичних ідей тощо. Так, вплив ідей М. Міхновського [7] й Д. Донцова [1-5], чинники Холодноярської республіки, ОУН-УПА тощо давали й дають значний мотивуючий чинник розвою національного патріотизму на теренах всієї України.

Нинішня ситуація в контексті російсько-української війни на п'ятому році її широкомасштабного етапу й понад дванадцятирічною тривалістю загалом зумовлює низку викликів і чи не головний із них полягає в критичній проблемі з мобілізацією. І попри те, що мобілізаційний ресурс в Україні, у цілому, є достатнім – охочих захищати свою Батьківщину стає дедалі все менше. Відтак питання формування національно-патріотичної свідомості молоді набуває особливої актуальності. Одним із ключових засобів виховання відповідального громадянина й майбутнього захисника держави є початкова загальновійськова підготовка, котра повинна поєднувати практичні навички з глибоким усвідомленням цінності державності, свободи та національної ідентичності.

Національно-патріотична складова початкової загальновійськової підготовки передбачає формування в учнів:

- любові до Батьківщини та готовності до її захисту;
- поваги до Конституції України, державної символіки, історії та культури українського народу;
- усвідомлення особистої відповідальності за безпеку й майбутнє держави;
- стійкості до інформаційних впливів, пропаганди та дезінформації;
- морально-психологічної готовності діяти в умовах кризових ситуацій тощо.

Особливе значення має інтеграція у зміст підготовки історичних прикладів героїзму українського народу, зокрема боротьби за незалежність України, подвигів сучасних військовослужбовців, добровольців, капеланів, волонтерів. Такі приклади сприяють формуванню в молоді почуття причетності до національної спільноти та усвідомлення власної ролі у зміцненні держави.

Важливо, щоб початкова загальновійськова підготовка не обмежувалася лише вивченням стройової, тактичної чи домедичної підготовки. Її зміст має включати:

- ознайомлення з традиціями українського війська;
- вивчення основ національної безпеки та громадянської відповідальності;
- розвиток навичок командної роботи, дисципліни, взаємодопомоги;
- виховання поваги до військової служби та престижу професії захисника України;
- формування критичного мислення та медіаграмотності.

Ефективність національно-патріотичної складової залежить також від методів роботи. Найбільш результативними є:

- зустрічі з військовослужбовцями, ветеранами та волонтерами;
- участь у військово-патріотичних заходах, квестах, вишколах;
- екскурсії до музеїв, меморіалів, місць бойової слави;
- використання інтерактивних форм навчання, проєктної діяльності, рольових ситуацій;

- залучення учнів до суспільно корисної та волонтерської діяльності тощо.

Безперечно, що за умов повномасштабної російсько-української війни постає завдання удосконалення механізмів проведення початкової загальновійськової підготовки в Україні, що потребує звернення до історичного досвіду іноземних країн, які зуміли налагодити ефективні системи роботи з молоддю у цьому напрямі [6, 32].

Таким чином, національно-патріотична складова початкової загальновійськової підготовки є важливим чинником формування свідомого, відповідального й стійкого громадянина. Її головним завданням є не лише підготовка молоді до можливого виконання гр. обов'язку із захисту держави, а й виховання покоління, здатного зберігати й утверджувати українську державність, національні цінності та громадянську єдність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донцов Д. Дух нашої давнини. Дрогобич: Видавництво «Відродження», 1991. 341 с.
2. Донцов Д. Заповіт Шевченка. *Визвольний шлях*. 1974. № 3–4. С. 277–285.
3. Донцов Д. Ідеологія «чинного націоналізму». *Націоналізм: антологія*; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ: Смолоскип, 2000. С. 188–196.
4. Донцов Д. Націоналізм. Вінниця: ДП «ДКФ», 2006. 236 с.
5. Донцов Д. Підстави нашої політики. *Твори*. Львів: Кальварія, 2001. Т. 1: Геополітичні та ідеологічні праці. С. 91–242.
6. Галів М., Ільницький В. Початкова військова підготовка у Китайській Республіці (Тайвань) на початку ХХІ ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 91. Том 1. 2025. С. 31–40.
7. Міхновський М. Самостійна Україна. *Політологія. Кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.: хрестоматія*; за ред. О. І. Семківа. Львів: Світ, 1996. С. 126–135.